

РІВНОЗВАННЯ 1908.

"СВОБОДА"
"LIBERTY"

видається три рази на тиждень
вівторок, четвер і субота,

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ

83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

всі листи, монеторські і чеків треба відсылати на адресу "СВОБОДА".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1908.

"СВОБОДА"
"LIBERTY"

the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союзу -- "СВОБОДА" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІВН. XXIV. ДЖЕРСИ СІТИ, Н. Дж., четвер 3-го серпня 1916. Ч. 93. VOL. XXIV. JERSEY CITY, N. J., Thursday, August 3, 1916. No. 93.

В ЛИПНІ ПОЛОНЕНО 29.000 МОСКАЛІВ. АВСТРИЙСЬКІ ГАРМАТИ БОМБАРДУЮТЬ МІСТО БРОДИ.

ДАЛЬШИЙ НАСТУП МОСКАЛІВ НА ВОЛИНИ І В ГАЛИЧИНІ ЗДЕРЖАНИЙ.

ПІДВОДНИЙ КОРАБЕЛЬ „ДАЙТШЛЯНД“ В ДОРОЗІ ДО НІМЕЧЧИНИ.

СОЮЗНИ ВІЙСКА ПОЛОНИЛИ В ЛИПНІ 29.000 МОСКАЛІВ І ЗДОБУЛИ 130 МАШИНОВИХ КІСІВ.

БЕРЛІН, 1. серпня. — Що наступ Москалі на південнім боєвим фронті не був так сьвітлий, як його представляють телеграми з Лондону і Петрограду, про се свідчить найліше отей факт, що союзні війська протягом місяця липня полонили 29.000 Москалів і здобули 130 машинових кісів.

Урядовий звіт німецького генерального штабу звучить: „Німецькі війська під команду генерала Літвінгена полонили протягом місяця липня 70 російських офіцерів і 10.998 солдатів та здобули поперх 60 машинових кісів“.

3 головної австрійсько-угорської кватирки доносили: „Австрійсько-угорські війська полонили протягом місяця липня на боєвим фронті на південні від Цригетти поперх 18.000 Москалів та здобули 70 машинових кісів“.

2.000 МОСКАЛІВ ПОЛОНЕНО НАД СТОХОДОМ.

БЕРЛІН, 31. липня. — Величезна битва на Волині і в Галичині триває без перестанку далше.

Москалі порозв'язали як в день, так і в ніч на масові напади. Найліше вогнищеві втрат російських військ не в силі досягнути важливіших успіхів. Армія Літвінгена ставить сильний опір російським військам, які роблять зусилля, щоби переправити ся на другий бік ріки Стохода! Вчора підчас протинападу полонено майже 2.000 Москалів.

Звіт німецького генерального штабу звучить: „Армія Гіндеборга в околиці Фридріхштаду (над Дніпром) наші війська відбили кілька російських патрулів.“

„Армія князя Леопольда: Вчора російські війська перенесли кілька нападів на нашу становища над каналом Логішином і на південній захід від Пінська. Напади відбиті з великими втратами для неприятеля.“

„Армія Літвінгена: На Волині союзні війська відбили успішно масові напади Москалів на ціллі боєвий фронт. Цілий ряд нападів перенесли Москалі по обох сторонах шляху, який веде зі Сарнів до Ковля, між Вігонзлем а горішніми бігом ріки Турі, ватак на південні від Турі і по обох сторонах ріки Дури. В околиці Заріча, на південні від Стобова, здалека Москалі перейти ріку Стоход. Однак наші війська перенесли протинаступ і прогнали Москалів назад за ріку. Притім полонено 1.889 Москалів.“

„Армія Ботнера: На північній і південній захід від Бучача відбувають ся зусилля бік Москалів, здалека Москалі кілька місяців наші перші окопи, але описана мусли уступити назад, коли наші війська перенесли сильний протинапад.“

ТЯЖНІ АВСТРИЙСЬКІ ГАРМАТИ БОМБАРДУЮТЬ МІСТО БРОДИ.

ПЕТРОГРАД, 31. липня. — З головної російської кватирки доносять, що австрійські війська, які уступили з Бродів на захід і на південні від міста, ставили важкий опір. Тяжкі австрійські гармати бомбардують місто Броди. Одинадцять колективів перебіла ся через боєвий фронт Австрійців і знищила залізничний шлях на захід австрійської армії.

МОСКАЛІ ВІДБИВАЮТЬ НАПАДИ СОЮЗНИХ ВІЙСК НАД СТОХОДОМ І КОРОПЦЕМ.

ПЕТРОГРАД, 1. серпня. — Російський генеральний штаб подає отсі вісті: „Наші війська перейшли в кілька місцях на західний берег Стохода. Протинапад Німців по обох сторонах шляху, який веде до Ковля, і на захід від Луцка здалека відбиті з великими втратами для неприятеля.“

„На південній схід від Коропця, в околиці Чехова і Дубенки, наші війська переправили ся через Коропця на західний берег ріки, Бродів по півдні від Бродів, австрійські згинили в часі відкритого наступу на ріку.“

3 головної австрійсько-угорської кватирки доносили: „Австрійсько-угорські війська полонили протягом місяця липня на боєвим фронті на південні від Цригетти поперх 18.000 Москалів та здобули 70 машинових кісів“.

„Армія Гіндеборга: Над Огішиском канадом російські війська перенесли напад, але без успіху. Машинові кіси, яничним шкільовито одбу компанію російського війська. Коло Логішина полонено 70 Москалів.“

„Армія Літвінгена: Напад Москалів зловик ріки Стохода слабшав. Наші війська відбили три напади Москалів в околиці Сьмолярів і мість нападів на північній схід від нашого Сарнів-Ковель. Пять російських військ і 200 жовнірів вбито в полон.“

„Армія Ботнера: На південній захід від Буркшова і над Коропцем напад Москалів буде безуспішним. Російські війська полонили підчас відбиття нападів 271 Москалі.“

НА ПОЛУДНЕ ВІД ДНІСТРА МОСКАЛІ НЕ ОСЯГНУЛИ НОВОГО УСПІХУ.

ВІДЕНЬ, 1. серпня. — Австрійсько-угорський генеральний штаб подає отсі вісті: „Коло Молодіялова, на південній західній території, яка числить 28 кілометрів в довжину, а пересічно 4 кілометри в ширині. Неприятель мусів остаточно прийти до переконання, що боєвий фронт наших військ є за сильний, ніж його переломити.“

„За сі незвичні успіхи неприятель мусів дуже дорого заплатити. Після дуже уміркованих обчислень Англіїї стратегія 250.000 людин, Ойшюкони страти Французів, які бороли ся на довшим боєвим фронті між Англіїї, лише на 100.000 людин, то загальні страти неприятеля протягом останнієї обфензивної вивиности найменше 350.000 людин.“

„Страти наших військ є значно менші і не дають ся навіть порівняти зі стратами неприятеля. Німецькі війська, уступаючи поволі назад, мали застраді довести ся, щоби приготувати нові сильні становища для оборони.“

НІМЦІ ПЕРЕВЕЛИ ВІД НЕДІЛІ 16 НАПАДІВ.

ПАРІЖ, 1. серпня. — Урядовий звіт французького генерального штабу звучить: „Німецькі війська перенесли вчора знову сильний наступ на нашу становища на північній від ріки Соми. Від неділі се вже 16-ти з ряду нападів Німців. Всі напади відбито зі стратами для неприятеля. Сила, з якою Німці перенесли напад, вказує на те, що німецькі командири одержали привід не щадити своїх військ, але за всяку ціну повнаеркати дальній наступ.“

„Нічний наступ англійських військ на лінії Позер і Льонгваль наших військ відбито з тяжкими втратами для неприятеля. Пополудни здеркували їх від атаки наших машинових кісів. Підчас нічного нападу прийшло до рукопашної боротьби, в якій взяли участь баварські і саксонські резерви. Неприятель був примушений уступити на свої першій становища, стративши в часі боротьби 12 офіцерів і 768 жовнів в полонених та 13 машинових кісів.“

„На полудне від ріки Соми відбувають ся ліше перестрілка артилерії.“

Останній звіт російського штабу звучить: „На західній березі Стохода (на Волині) в околиці Сьмолярів німецькі війська перенесли сильний протинаступ. Битва без рішення триває далше!“

ЛОНДОН ДОНОСИТЬ, ЩО НІМЕЦЬКІ ВІЙСКА ОПОРОЖНЯЮТЬ КОВЕЛЬ І ВОЛОДИМИР ВОЛИНСЬКИЙ.

ЛОНДОН, 1. серпня. — Бездротна телеграма з Риму доносить, що німецькі війська опорожняють з російським міста Ковель і Володимир Волинський. Склада оруна, амуніції і прочих воєнних матеріялів перевезено за ріку Буг. Воєнні заводи заповідають, що союзні війська уступають небаром на приготувану оборонну лінію над Бугом.

Телеграми з Амстердаму доносять, що велика часть мешканців Львова опустила місто. Російська армія, яка заняла місто Броди, поспуває ся від північного сходу в напрямі Львова.

СОЮЗНИ ВІЙСКА ЗДЕРЖУЮТЬ ДАЛЬШИЙ НАСТУП МОСКАЛІВ. — 550 ПОЛОНЕНИХ.

БЕРЛІН, 1. серпня. — Німецький генеральний штаб доносить: „Армія Гіндеборга: По обох сторонах озера Нароч прийшло до сильної перестрілки артилерії. Один батальон російських військ, який опісля перенів наступ на нашу становища, потерпів дуже тяжкі втрати і мусів уступити назад.“

„Армія князя Леопольда: Над Огішиском канадом російські війська перенесли напад, але без успіху. Машинові кіси, яничним шкільовито одбу компанію російського війська. Коло Логішина полонено 70 Москалів.“

„Армія Літвінгена: Напад Москалів зловик ріки Стохода слабшав. Наші війська відбили три напади Москалів в околиці Сьмолярів і мість нападів на північній схід від нашого Сарнів-Ковель. Пять російських військ і 200 жовнірів вбито в полон.“

„Армія Ботнера: На південній захід від Буркшова і над Коропцем напад Москалів буде безуспішним. Російські війська полонили підчас відбиття нападів 271 Москалі.“

хля від Коломні, Москалі робили вчора великі зусилля, щоби перенести нашу боєву лінію, але без успіху. Під сильним огнем наших гармат Москалі потерпіли тяжкі втрати.“

[Село Молодіялів лежить у віддаленню 10 кілометрів на полудне від Отині].

ВІЙНА У ФРАНЦІЇ:

В БИТВІ КОЛО ПОЗІВР І ЛЬОНГВАЛЬ НІМЦІ ПОЛОНИЛИ 800 АНГЛІЙЦІВ.

БЕРЛІН, 31. липня. — Великий наступ союзних військ в Швардіткі скінчив ся великою невдачею.

На короткім боєвим фронті між Позер і Доуваль перенесли Англіїї вчора новий наступ при допомозі 6 дивізій піхоти (120.000 людин). Нічний атак відбито з тяжкими втратами для Англіїїців. Около 800 Англіїїців вбито в полон.

Урядовий звіт звучить: „Нічний наступ англійських військ на лінії Позер і Льонгваль наших військ відбито з тяжкими втратами для неприятеля. Пополудни здеркували їх від атаки наших машинових кісів. Підчас нічного нападу прийшло до рукопашної боротьби, в якій взяли участь баварські і саксонські резерви. Неприятель був примушений уступити на свої першій становища, стративши в часі боротьби 12 офіцерів і 768 жовнів в полонених та 13 машинових кісів.“

„На полудне від ріки Соми відбувають ся ліше перестрілка артилерії.“

Останній звіт російського штабу звучить: „На західній березі Стохода (на Волині) в околиці Сьмолярів німецькі війська перенесли сильний протинаступ. Битва без рішення триває далше!“

АНГЛІЙЦІ І ФРАНЦУЗИ СТРАТИЛИ ПІДЧАС ОДНОМІСЯЧНОЇ ОФЕНЗИВИ 350.000 ЛЮДИН.

БЕРЛІН, 1. серпня. — З головної німецької кватирки на захід доносять: „Ніч мінув місяць від хвилі, коли Англіїїці і Французи розпочали велику офензиву у Франції. Після їх галки офензива мала ринити вилеті цілої війни.“

„Нічний успіх неприятеля полягає в здобутті території, яка числить 28 кілометрів в довжину, а пересічно 4 кілометри в ширині. Неприятель мусів остаточно прийти до переконання, що боєвий фронт наших військ є за сильний, ніж його переломити.“

„За сі незвичні успіхи неприятель мусів дуже дорого заплатити. Після дуже уміркованих обчислень Англіїї стратегія 250.000 людин, Ойшюкони страти Французів, які бороли ся на довшим боєвим фронті між Англіїї, лише на 100.000 людин, то загальні страти неприятеля протягом останнієї обфензивної вивиности найменше 350.000 людин.“

„Страти наших військ є значно менші і не дають ся навіть порівняти зі стратами неприятеля. Німецькі війська, уступаючи поволі назад, мали застраді довести ся, щоби приготувати нові сильні становища для оборони.“

НІМЕЦЬКІ ЛЕТУНИ ЧИННИ.

БЕРЛІН, 31. липня. — З головної німецької кватирки доносять: „В останніх днях німецькі летуни розпочали дуже оживлену діяльність. Поручник Гогендорф стріляв коло Балом 11-тих, а поручник Вінтгенс коло Перон 12-тих з ряду ворожніх атак. Крім того знищено два літаки коло Вердуну і два в Альзасі.“

АМЕРИКАНСЬКІ КОРЕСПОНДЕНТИ ПРО АНГЛІЙСЬКУ ЦЕНЗУРУ.

БЕРЛІН (бездр. тел.), 1. серпня. — Американські кореспонденти, які перебувають в Берліні, зложили отсю збірну заяву: „Ми, понизше підписані, горожанин Злучених Держав, які заступники американських часотисів в Берліні і на воєнних тереніх центральних держав, переконані ся, що лондонська цензура багато наших телеграм, які відносять ся до політичних і воєнних випадків, сконфискувала, змінила або опізнала. Тому звертаємо на се увагу видівши американських часотисів. Завжди змінювала своє поступоване, як до нас не зачала таких обмежень, які, ойшюючи їх зі становища Америки, стали впрот неможливими.“

„Ми відносимо до змислосора Держав про просьбу, щоби американське правительство заступило американських часотисам можливість пересилати телеграми при допомозі кабла в такий спосіб, щоби вони не дізнавали переказаної зі сторони англійської цензури.“

„Знову відносимо до змислосора Держав, щоби американське правительство дозволило нашим часотисам достатньо вільно пересилати телеграми при допомозі кабла в такий спосіб, щоби вони не дізнавали переказаної зі сторони англійської цензури.“

„ДАЙТШЛЯНД“ В ДОРОЗІ ДО НІМЕЧЧИНИ.

БАЛТІМОР, 1. серпня. — Німецький підводний корабель „Дайтшлянд“ відіхав з пристані Балтмор до Німецьчини. О годині 10.45 вночі мінув „Дайтшлянд“ острови Шарп, які лежать в заліві Чесапік у віддаленню 45 миль від пристані.

Відвіз „Дайтшлянд“ до Німецьчини.

БАЛТІМОР, 1. серпня. — Відважний підводний корабель „Дайтшлянд“ опустив пристані вночі о год. 6-тій ввечером і розпочав поворот до Німецьчини.

З великим напруженем ожидали всі сеї хвилі, коли „Дайтшлянд“ розпочне поворот до Німецьчини.

Як зелений водний вуз сунув ся німецький корабель по філліх ріки, плывучи в долину ріки Патаско.

Без огляду на політичні симпатії до воюючих держав всі ждали щасливого повороту хоробрим морякам.

В порівняно до інших кораблів „Дайтшлянд“ робив вражені слабого і недугою човна, а прейшій плин він відважно і гордо в напрямі великих воєнних кораблів, які чутують на його погібель.

Капітан Кеніг стояв на містку без страху, з усміхом на лиці. Коло него стояв американський пілот, який вказував корабельві дорозу через залів, як доки не зближить ся до тримильової водної границі.

Ця залота находила ся також на показді. Руками і пшавками відповідали на сердечне прапане людин, які стояли на березі, не спускаючи з ока корабля.

В товаристві „Дайтшлянд“ находило ся два кораблі: „Літвінген“, котрий свого часу впровадив був його до пристані, і американський корабель „Вісінкен“, який призначили портові властели для охорони „Дайтшлянд“, як дозов він буде находити ся на нейтральних водах.

Через якийсь час товаришинні „Дайтшлянд“ моторні лодки з фотографами і кореспондентами. „Дайтшлянд“ плин спокійно по поверхні води зі шкоростю 12 миль на годину.

Як і коли „Дайтшлянд“ уступить ся на отверте море, повістає покищо загадкою.

„БРЕМЕН“ ПРИБУДЕ ДО ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ В ЧЕТВЕР АБО В ПЯТНИЦЮ.

Другий підводний корабель „Бремен“ має пробити до Злучених Держав без протом сего тижня.

З розгосомого жерела, яке у своїм часі тощо предсказало приїзд „Дайтшлянд“, доносять, що „Бремен“ пробуде до Злучених Держав в четвр або в пятницю біжучого тижня.

На підставі одержаних вістий корабель „Бремен“ вийде з міста Бремени це дня 10. липня і відплив наперше до острова Гельголанд, подібно як „Дайтшлянд“, звідси по кількох днях удає ся в дальшу подорож до Америки.

"СВОБОДА" (LIBERTY)
 the Ukrainian newspaper
 published three times a week: Tuesday, Thursday and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Established 1893.

JOSEPH STEWETEK, editor
 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ANDREW SAWKA, manager
 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

SUBSCRIPTION:

In United States:	В Україні та за кордоном:
\$2.00 per year	на рік \$2.00
\$1.00 per 6 months	на 6 місяців \$1.00
\$0.75 per 3 months	на 3 місяці 0.75

In Jersey City, Canada and other foreign Countries:

\$3.00 per year	В місті Нью-Йорку, до Канади і інших країн:
\$1.50 per 6 months	на рік \$3.00
\$1.00 per 3 months	на 6 місяців \$1.50
	на 3 місяці \$1.00

Single copy 3 cents. Подорожнє число 3 центи.

За кожду зміну адрес платити за 5 центів.

Address: **СВОБОДА**
 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Всі листи-ордери і чек треба вписувати на адресу "Свобода".

При отриманні замовлення надіслати докучити лист ордер або чек.

Число телефонів 498 Jersey City.

КУДИ СЯГАЄ ЦАРСЬКА РУКА.

Про чергунку роботу царських поїздів довідуємося з п'ятибурського "Русина" (ч. 30). Там читаємо:

"Зрадники нашої церкви відкриті Церковно-народні провідники, "Угроських" держали раду з російським архієпископом. Заговор відкрався американська газета, "Пітсбург Пост".

В самім тексті говорять ся:

"Довготрива боротьба американських Угроських, членів грецько-католицької церкви, щоби дістати своєї кривди епископа, боротьба, получена з многими міжнародними питаннями, відносящими ся до Угроських і їх відношення до сусідів в Європі — цього гнилого діла була до несподіваної точки. Свого тижня відбули ся в готелі "Форт Піт" в Пітсбурзі наради між представителями грецько-католицької і російсько-православної віри. В нарадах брали чинну участь о. Александер Дубай, один з перших борців за угроське епископство, і російський архієпископ Бадюков з Нью Йорку. Коли би проекти, обговорювані на сій нараді перейшли в діло, тоді мали би вони далекосяжний вплив на життя Угроських в Америці — так висловив ся один з учасників наради."

"Нарада в готелі "Форт Піт" була гасма і лише неароком виступ про неї відбулася вчора на верха. Крім російського архієпископа і о. Дубая, котрий до смерті епископа С. С. Ортинського був генеральним вікарієм гр.-кат. церкви в Америці, а тепер є головним духовним урядовцем гр.-кат. "Содисенія", були там: архимандрит Филип; урядові російської семінарії в Нью-Джерсі, о. Петро Коханчик з Нью-Йорку; о. Кульчицький з Пермонон; М. Ганчин, головний редактор органу гр.-кат. "Содисенія"; Мих. А. Мацко, бувчий гол. секретар "Содисенія"; П. Пачута, гол. презид. "Народної Обрани" угроської суспільності і Еміль Шарда, про котрого кажуть, що має вплив в ся на російського батюшку, а описав стати епископом."

"Цією нарадою — як сказав один учасник — було дістати підручю визначних Угроських для о. Дубая, яко епископа-католика російсько-православних церков в сій часті країни. Стерпівало було також, що о. Дубай, ставши ся членом російсько-православної церкви, вигнунуть з римсько-католицької церкви, до котрої досі належав."

"Стріба о. Дубая з російським архієпископом — як заявив П. Ганчин — була оточувана тимчасово, що о. Дубай — як хочеш слухати — має інформації від угроського міністра-президента графа Тіса. Граф Тіса має ужити своїх впливів в Римі, щоби на місце пок. Ортинського римський папа зазначував епископом о. Дубая. Справа, що має бути епископом на місце пок. Соґера Ортинського, була перед чотирма місяцями найважнішою в церковних і народних кругах. Свого часу пок. епископ Ортинський затвердив був жадаючи Угроських, між якими було також жадає свого угроського епископа."

"Іменована нового епископа було предметом різних здогадок. П. Ганчин заявляє, що о. Дубай був би іменованим папою на епископа, котре лише не єднав ся був з російським православним духовенством."

Се лише головніші точки про сю справу. Таке загальне висвітлене цілої справи є дуже корисним від сучасників. Згадуючи про о. Дубая, "Русин" додає від себе:

"Крок о. Дубая се зробив на нас великого вражіння. О. Дубай від довірено часу був нам підозримим, особливо будучи се генеральним вікарієм, однак нам годі було його слідити."

"Средством його в направи зради грецько-католицької церкви було "Содисенія" і його орган та деякі урядники. Посередниками його є наведені батюшки і Мих. Мацко, Пачута, Шарда, П. Мацко і Ганчин. О. Дубай, яко духовний покровитель "Содисенія", дозволив друкувати у "Вістнику" статі Морса і яко генеральний вікарій надав на свого епископа і на свою чергунку. О. Дубай був духом тої боротьби, котру провадив "Американско-Руський Вістник" під редакцією Ганчина. Все го йшло скрито, від плазмен церковно-народного подвигу і черв'ячю, що за грин на все го готови. Тепер то все відкрило ся і викрив ся. О. Дубай і його товариші в ровній нічності стоніти перед нами."

"Ли же, грецько-католицький народ, заплан над нещасниками! Твої гріхи будуть огнем на їх голови! Ми не раз показували, що на твоїм тілі поставити боляки; ми не раз радилі, щоби ти бляки завчасу готів, але многи, цідуєри, не вчили нам. Тепер увирте! Чужі діла показав нам наших зрадників, котрих мають прокляти нас бути між нами."

При сій нагоді згадалося рівночасно про лист російського архієпископа Бадюкова до папа Ганчина. В тім листі говорить арх. Бадюков масенічними словами, щоби Угроських відвернули від грецько-католицької віри, а прийшли віру православну. Говорить також, що дістануть свого епископа, котрий буде рідний співрамом їх церкви."

Чим клявство гронуть така робота угроським Русинам? Гронуть тім, що віру перетягнути на православну віру російське духовенство хоче відірвати від угроського народа його найдорозніш чутства; рідну мову, віру і національну окремішність."

І коли тепер справа так світло виділяється ся угроське гр.-католицьке духовенство у співці з галицьким гр.-кат. духовенством повинні починити як чарівничі кроки в боротьбі з царським православем і з його проповідниками.

ДІТОЧІЙ ПАРАЛІЖ ЗМАГАЄТЬ СЯ.

Минулий второк осягнув рекорд по до смертності дітей, спричиненої діточим параліжем. Того дня померло в Нью-Йорку 55 дітей — найбільше доси числа. Нових випадків захворювання числено в тім однім дні 159. На поодинокі громади Нью-Йорку припадають такі числа:

Мангата, нових випадків 42;	померло 12
Бруклін, " " " " 83;	" " " " 33
Бронкс, " " " " 8;	" " " " 0
Квінс, " " " " 17;	" " " " 10
Річмонд, " " " " 9;	" " " " 0

Від вибуху сеї пощести зазедужало в Нью-Йорку до вітрянки дівчинку 4.123 дітей, а померло 808. В найбільшій часті сеї (як виключення міста Нью-Йорку) було нових випадків захворювання 20. Дітей зазедужало в тім стейті разом 456 дітей, а померло 43. В стейті Нью-Джерсі нових випадків нарахувало 91, а разом з попередніми — 616. В стейті Коннектикут зазедужало разом 130 дітей, а померло 30.

Лікарі роблять всі можливі заходи, щоби сеї небезпечну недугу припинити, але доси вона не є остаточно вилікувана. Деякі страждали вже зовсім велику надію і заявляють, що ся пощестя пануватиме до тих, доки сама черга сеї не вигнає."

У чотирьохсот шпиталів знаходиться від дору 2.159 маленьких пацієнтів, а кожного дня прибувають нові жертви. Виявляється, що небезпак іпшталі будуть переповнені, а ще в додатку за-

ліж, згідно його поширеня, всімакими можливими способами.

"Годить ся заявляти, що публікація з вибухом сеї діточої пощести пошла була в страшний навік, починає поводи заспокувати ся (з конкретности люди до свого лиха привакують). По часописах повзляють ся однак відірвані вісти, що санітарні власти, згідно їх помічниця, поведуть ся з недужими доволі турбо... Приміром одна бруклінська жінка каже, що була свідком, як дитина попласив китиру недугу дитину до шпиталю амбулансу наче яка цена... В тім амбулансі лежало покотом ще кілька інших дітей. Сей полісман був би може добрий на гци, але не до поміччи санітарним властям."

ЧИ ЧУСЬ ТИ, КРАЙНЕ?

Чи чусь ти, краіне, Галицький Подоле? Війна!

Старого твого тата Розіхала гармата Тяжка.

А неня не оміла, Сестра збожевола. Журба!

И твоє вірно Тетиво, Влюбившись в капітана Вітка...

Евген Жуковський.

Буджай, Н. П., 25. липня 1916.

ТОРГОВЕЛЬНА МОВА.

Недавно відбув ся в Парижі з'їзд державних відоручників Англії і Франції. Зіхали ся визначити дипломатичні і політичні обговорити воєнно-політичні справи, а притім поручили місце такої справ, які будуть мати місце по війні. Одною з таких справ, про котру тепер власне хочемо говорити, є розв'язати вже раз питання, яка мова має бути уживана в торговельних зносинах всіх народів. Англії обстоювали за свою мову, а Франції за свою. Під час такої явковий суперечки не могло прийти до жадної згоди, тому представителі обох держав прийшли до заключення, щоби обі мови, англійську і французьку, поставити на рівній стоні в торговельних стейтах. Зараз же ухвалено, щоби в усіх англійських і французьких школах відбувала ся примісвова павка сіх обом мов."

Крок сеї є знервний проти Німців, бо відомо є, що Німці старають ся зробити свою мову пануючою у світі. Се однаков є досить тяжке до переправлення в життя. Скорше власть сеї Англії і Франції заперестави свої впливи, бо англійською мовою говорять майже половина світа. Щодо англійської мови, то Англія має за собою 45 мільонів англійців, а також є в уживанню мовою англійців.

Але наперсний впливам Англії і Франції виступає Японія, яка мотивує, що найвідповіднішою мовою в торговельних зносинах є мова італійська. Се мови Японії дуже скоро вичунуть ся, скорше ніж англійської або німецької.

Як Японія не власть ся переперити свій проєкт, тоді мова англійська і французька стануть всевітніми мовами. Ходить лише о німецьку мову, котри у торговельній світі зняв до себе поважне місце. Оніній десатити була за тим, аби англійська і французька мови узаквнати вже за урядово-торговельною мову, не звязуючи цілком на мову німецьку. Кажуть, що Німці привикнуть до уживання одної з двох висше наведених мов, а се можна посвідчити хочби й сим, що вже в передвоєнних часах у німецьких публічних школах були заведені виклади англійської мови.

Проект, над котрим радили англійсько-французькі делегати, не є нічим новим в історії світа. Такі проєкти підносили вже два Німці, Дайбніц і Діле, опісля Іван Мартін Шляйбер, др. Лука Дамелгоф і інші. Всі вони уважали, що треба конче утвердити одну мову, котра була би міжнародною мовою в торговельному і промисловому світі. Але годі було довести ці проєкти до штя. Дайбніц заявляв, що найвідповіднішою мовою є мова німецька, інші знова заявляли ся за вишній мовами. Др. Дамелгоф забрав в тії справі своє слово і заявив, що найвідповіднішою міжнародною мовою буде т. зв. "есперанто". Коли зважали культурний світ покладає на сю справу якусь вагу, то треба так зробити, щоби жадній національній мові не було кривди. У світі є окодо 900 різних мов і діалектів. Усунути се нитане дасть ся лише тоді, коли заведець ся мову, цілком незалежну від жадних інших істучащих мов. Можна вишпати кілька слів з кожної мови, але се не має означати, що "есперанто" замінить від сеї або тої мови.

Сей проєкт прийав до вшодоби майже реім ученим і атгеравам та торговельним і промисловим кутням. Він поведе заступати свій корінь навіть між українською нацією. Закладано окремотовариства і клуби, де обговорювано значеня зная сеї нової мови, випускали ся газети і листи нею.

Перед війною виколо в Коломиї українська часопись, друкована мовою "есперанто" і присвячена тії справі. Дивним лише є, що Англія і Франція поважають ся задоати прийняти мову міжнародною мовою. "Есперанто" уживано а сьвітлого уживани, а на його місце виділяють свою власні мови.

Ми, Українці, проти міжнародної мови не можемо мати нічого. Навіть противно, ми повинні як найважніший стейти ся до вичунення одної з найбільше уживаних у світі мов, бо се відлучимо найбільше тепер. Коли є нагода вичунти добре чужої мови, то скорше можна дати собі раду у світі. Однак не треба забувати дорожності своєю рідною, українською мовою, бо вона нам найбільш і найдорозна. Чуже треба панувати, а свою любити.

БІДНІСТЬ І НЕБАЛІСТЬ УБИВАЮТЬ РІЧНО 300.000 ДІТЯК.

Великий англійський учений, Артур Пюстол, говорить, що смертність дітей дає найбільше свідчення суспільних відносин і санітарної адміністрації даної держави, та культурного життя народу. В Злучених Державках мало сличили за розмірами смертності у дітей і мало думали над значенням того факту. Нині в Злучених Державках родить ся річно 2 мільони 500 тисяч дітей, з котрих 300 тисяч не доживає одного року. Умирають вони не зі вських діточих недуг, або пощестей, але забирає їх звичайна смерть.

Хто своєю вини? В першій мірі винен суспільний лад, який тут панує, а се: невідраді відносини працюючого класу, нужда, мала плата і інші подібні "ларяди". В другій мірі винуваті тут самі родичі.

Веручи під увагу першу точку, природно до заключення, що нужна амбулансу матір лишити свої діти вдома, а самій їти на зарібок. Маті, котра тажко працює, не може дати дитині належного корму. Через се дитина тави в початках свого життя починає шідти, а вкінці умирає."

Принидить се ви тим сірим масам маленьких робітників, що рано йдуть до роботи. Се ще діти до 15 років життя, а вони мусть ваяв їти заробити на свій прожиток. Кілько то в Пенсильвній малх хлопців працює при коньяльних заводах! Порохи, моголопа праця убивають молоді чутства дітей і вибивають своє шитно на їх здоорові. Коли той хлопчина доросте своїх літ, чи буде з нього здоровий муштина?

Маті і батько від молодих літ починають працювати в душних американських фабриках, то чи можуть вони привести на світ здорове покоління?

Ще много подібних питань підходять на сю тему і всі вони говорять про теперішній лад, яко винновика такої застрашуючого числа смерті дітей.

Передій тепер до другої точки, в котрій говорять ся, що кромі шпитальної даду, є винуваті також і родичі.

Приглядіть ся ви життю робітників. Під теперішній час робітників потрафлять заробити пересічно 15 до 20 доларів тижнево. За один місяць робітник потрафить заробити найменше 75 доларів. Тепер обчисліть його рождино. На меншеє платити \$6.00, на харч видає \$15.000, а коли що місяць віддасть \$9.00 на одяк, то всек тави остать ся йому 45 доларів. Шо він робить з тими грошми? — Йде на місто і за два-три дні вже їх нема. І тут власне ціла віра робітника. Замість вичунувати за ті гроші якісьне меншеє, айти лишній харч, то деякі вилити їх пусити на алкоголь, або яку иншу пущу забавку. А се нищить здооровя родичів і малх дітей.

Непорядки на домах, се чп не найгіршіший ворог не лише дітей, але і старших. Де нема порядку, там не може бути і мови про здооровля. Держати порядок коло себе, держати порядок в мешканнях, шанувати свої внутрішні органи, — тоді ми будемо здорові і можемо сподівати ся, що наші кохольні будуть здорові.

Колі би лише кожний старав ся дойти про істоту, тоді не було би такого страшного проценту смертності.

СНЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ НА ФОНД ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА!

3 біжучої хвилі.

Депеші з Амстердаму доносять, що в Гаї (Голландія) почала ся конференція соціалістів 9-ти нейтральних держав. Наради почали ся промовою Петра Дж. Телстери, провідника голландських соціалістів. Конференція буде доглядати ся від воюючих держав безпартійночю покляченим війни, бо сюто мималоту життєві інтереси населення.

Дальше, на основі демократизму жадають привертати самостійність Бельгії, а також автономію для Польщі. Шо до Алязії і Люгаринії, то конференція не буде нічого ршати, бо се питає муості бути рішене французькими й німецькими соціалістами.

Америку репрезентує на сій конференції А.Джерсон Лі. соціалістичний кандидат на губернатора ньюйоркського стейту. Він заявив, що невеличке число американських соціалістів стоніти по стороні Німеччини, а трошки більше число — по стороні Англії; голівна ж частина соціалістичної партії є тої думки, що жадна з воюючих сторін не повинна бути безоглядно побита. І говорив також про боротьбу, яку ведуть соціалісти, торговельні юніоністи і пацієнти з міжнародним рухом у Злучених Державках.

"З всіх сторін насилили на конференції привітні листи і телеграми, в котрих говорять ся про повнезалежність більшх і меншх націй, лише українські соціалісти наче не знають, не чуять, що їх товариші мають конференцію. Чому вони не спроможні бодай на тих мізерних пару центів, аби вислати телеграму на конференцію і представити своїм товаришам догамаги своєї нації?..."

В іжевім світі представляє ся американський уряд. Коли зайшла сеї небезпека війни між Злученими Державками і Мексиком, тоді подобиної стейти з великим трудом стягли ополченців милію у військовій раді. Нюйоркський стейт переправував два тисячі мобілізацію б тисяч резервової миліції, між сього, що військо було негайно потрібне для оборони держави.

Колі лише в Нью Йорку перервали ся наради між конією громадських робітників і делегатами компаній, то до просбу компаній стейт протигом кількох годін приєднав ся 10.000 милію до Нью Йорку. Американи можуть вчунати ся своїм запалом і патріотизмом... Обороняти вітчизну і воювати з неприятеєм — се у них не має жадного значеня, а обороняти інтереси компаній і воювати з робітниками — се справляє їм надзвичайну приваємість і сердечний ентузіазм. На яких властиво основах полгана американський гуманізм, про котрий наш милоробивий президент так часто згадує у своїх вотах, висланих до Німеччини й Австрії?..."

Урядова телеграма з Лондону подає, що англійські війська страляли в битвах протигом місяця лишня 7.064 офіційрів і 52.591 жовітнів.

Депешерішній досвід виказав, що в одного офіційра припадає пересічно 50 жовітнів. Веручи се відношення за підставу, то при вярті 750 офіційрів, Англія отримує окодо 35.000 жовітнів. Гласкомом прадають ся, що в вярті в жовітнів лише на 52.591. Отже випадає на одного офіційра, лише 72 жовітнів. А в се мабути і самі Англії не повірять. Хібаж англійське військо складає ся з самих капітанів?

